

Keşmir'e doğru çekildiği için karşılaşmadı. Beş yıl sonra ise Triloçanpal'in Kâ-lincâr racası Ganda ile anlaşarak Pencap'ı ele geçirmeye kalkışması üzerine 1019 yılı sonbaharında on üçüncü defa Hindistan'a girdi ve onu Ganda ile birleşmesine fırsat vermeden Rama-Ganga ırmağı kenarında yakaladı. Çok çetin geçen savaş sırasında Triloçanpal yaralandı ve hayatını kurtarmaya çalışırken ihane-te uğrayarak kendi adamları tarafından öldürüldü (Ekim 1019). Bu savaştan sonra Hindüşâhîler eski güçlerini kaybettiler. Devlet süratle yıkılmaya yüz tuttu ve son raca Bhimpal'in ölümüyle tarih sahnesinden silindi (1026). Hükümdar ailesine mensup bazı kimseler Keşmir, Çitral ve Gilgit'e çekilerek buralarda küçük prenslikler kurdular.

BİBLİYOGRAFYA :

Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, Beyrut 1403/1983, s. 318-319; Cûzcânî, *Tabakât-ı Nâşûrî*, I, 227-229; Muhammed Nazım, *The Life and Times of Sultân Mahmûd of Ghazna*, Cambridge 1931, s. 86-97, 194-196; a.mlf., "The Hindu Shahiyya Kingdom of Ohind", *JRAS* (1927), s. 485-495; H. C. Ray, *The Dynastic History of Northern India*, Calcutta 1931-36, I, 55-106; C. E. Bosworth, *The Ghaznavids: Their Empire in Afghanistan and Eastern Iran (944-1040)*, Beirut 1973, s. 13, 35, 37, 39, 43, 129, 235; a.mlf., "Hindû Shâhis", *EP* (İng.), III, 460; Erdoğan Merçil, *Gazneliler Devleti Tarihi*, Ankara 1989, s. 8, 9, 17, 19, 24; A. Wink, *Al-Hind. The Making of the Indo-Islamic World. Early Medieval India and the Expansion of Islam 7th-11th Centuries*, Leiden 1991, I, 112-128; Emel Esin, "Butân-ı Halâç", *TM*, XVII (1972), s. 57-59.

ENVER KONUKÇU

HİNDUVÂNÎ

(الهندواني)

Ebû Ca'fer Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hinduvânî el-Belhî (ö. 362/973)

Hanefî fakihi, müctehid.

Belh'te doğdu. Hindistan'dan getirilen hizmetçi ve câriyelerin konakladığı Bâbü Hinduvân adlı mahalleden dolayı Hinduvânî nisbesiyle anılmıştır. Fıkıh ilmindeki silsilesi Ebû Bekir el-A'meş, Ebû Bekir el-İşkâf, Muhammed b. Seleme, Ebû Süleyman el-Cûzcânî ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî vasıtası ile Ebû Hanîfe'ye ulaşır. Ayrıca Ebû'l-Kâsım es-Saffâr'dan ders alan ve onun *Kitâbü'l-Muhtelif*'ini rivayet eden Hinduvânî'nin diğer hocaları arasında Muhammed b. Akil el-Belhî, Ali b. Ahmed el-Fârisî ve İshak b. Abdurrahman el-Kindî gibi âlimler bulunmaktadır.

Kendisi de pek çok talebe yetiştirmiş olup Ebû'l-Leys es-Semerkandî, Ebû İshak İbrâhîm b. Müslim el-Buhârî, Ebû Abdullâh Tâhîr b. Muhammed el-Haddâdî gibi âlimlerin de aralarında bulunduğu kırk öğrencisinin icthad mertebesine ulaştığı ve kadılık yaptığı kaydedilmektedir. 25 Zilhicce 362 (26 Eylül 973) tarihinde Buhara'da vefat eden Hinduvânî'nin cenazesi Belh'e götürülerek orada defnedildi.

Ebû Hanîfe'nin bütün görüşleri unutulup Ebû Yûsuf'un *el-Emâlî*'si, Muhammed b. Hasan'ın *en-Nevâdir* ve *ez-Zîyâdât*'i tamamen yanmış olsa hepsini hâfızasından yazacak kadar Hanefî fıkına vâkıf olduğunu söyleyen Hinduvânî (M. Mahrûs Abdüllatif, I, 91), halli zor pek çok meseleye çözüm getirmesi sebebiyle Küçük Ebû Hanîfe lakabıyla anılmıştır. Ancak mezhepte taassuba düşmediği, zaman zaman Ebû Hanîfe'nin görüşlerini tenkit ederek mezhep içindeki farklı kanaatleri benimsediği, diğer mezheplerin görüşlerine de yöneldiği veya müstakil icthadlarda bulunduğu görülmektedir. Meselâ İmâm-ı Âzam'a göre cünûp bir kimsenin Fâtîha sûresini dua niyetiyle okumasında bir sakınca bulunmadığı ve mezhepte benimsenen görüş de bu olduğu halde, "Ebû Hanîfe'den böyle rivayet edilmiş olsa dahi bu yönde fetva vermem" dediği bilinmektedir (*el-Fetâva'l-Hindiyye*, V, 317). Hinduvânî'nin görüşleri Serahsî'nin *el-Mebsû'ât*'u, Kâsânî'nin *Bedâ'î*'u, Kâdîhan'ın *el-Fetâva'l-Hâniyye*'si, Merginânî'nin *el-Hidâye*'si, Bezzâzî'nin *el-Fetâvâ*'sı, *el-Fetâva'l-Hindiyye* ve İbn Âbidîn'in *Reddû'l-muhtâr*'ı gibi Hanefî fıkıh kitaplarında sık sık geçmektedir. Bu eserlerde Ebû Ca'fer künyesi mutlak olarak geçtiğinde Hinduvânî kastedilir.

Tefsir ve hadis ilimlerine de vâkıf olan Hinduvânî Belh ve Mâverâünnahr'da hadis rivayet etmiş, talebesi Ebû'l-Leys es-Semerkandî *en-Nevâzil* isimli eserinin "et-Te'vîlât" adlı bölümünde onun ve diğer bazı âlimlerin çeşitli âyet ve hadislerin tefsirleriyle ilgili görüşlerine yer vermiştir.

Hinduvânî'nin kaynaklarda zikredilen *el-Fevâ'idü'l-fıkhiyye*, *Keşfü'l-ğavâ-miz fi furû'l-fık* ve *Şerhu Edebi'l-kâdî* adlı eserlerinin günümüze ulaşmadığı anlaşılmaktadır. Hassâf'ın *Edebü'l-kâdî*'sinin şerhi olan son eser *Hediyyetü'l-ârifîn*'de (II, 47) yanlışlıkla Ebû Yûsuf'un *Edebü'l-kâdî*'sinin şerhi olarak gösterilmekte, bu kaynağı kullanan Kehhâle de

aynı hatayı tekrarlamaktadır (*Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, X, 244).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû'l-Leys es-Semerkandî, *en-Nevâzil*, Süleymaniye Ktp., Damad İbrâhîm Paşa, nr. 724, tür.yer.; Serahsî, *el-Mebsû'ât*, I, 93; II, 90; III, 107, 128, 196, 197, 198; IX, 120; X, 191; XII, 60; XIII, 20; XV, 81; XXIII, 85; XXVI, 72; Sadrüşşehid, *Şerhu Edebi'l-kâdî li'l-Haşşâf* (nşr. Muhyî Hilâl es-Serhân), Bağdad 1397/1977, I, 58, 68, 81, 288-289, not 7; II, 363, 365; Sem'ânî, *el-Ensâb* (Bârûdî), V, 652; Kâsânî, *Bedâ'î*, I-VII, tür.yer.; Kâdîhan, *el-Fetâvâ*, tür.yer.; Merginânî, *el-Hidâye*, İstanbul 1986, I, 54; İbnü'l-Esir, *el-Lübâb*, III, 393-394; Safedî, *el-Vâfi*, III, 347; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-muğiyye*, III, 192-194; Bezzâzî, *el-Fetâvâ*, tür.yer.; İbn Kutluboğa, *Tâcû'l-terâcim*, s. 63; *Keşfü'z-zunûn*, I, 46; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, III, 41; *el-Fetâva'l-Hindiyye*, I-VI, tür.yer.; İbn Âbidîn, *Reddû'l-muhtâr* (Kahire), I-VIII, tür.yer.; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 179; *Hediyyetü'l-ârifîn*, II, 47; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, X, 244; M. Mahrûs Abdüllatif, *Meşâyi-hu Belh mine'l-Hanefiyye*, Bağdad 1367/1977, I, 70, 90-91, ayrıca bk. İndeks.

MEHMET ERDOĞAN

HİNT ÜSLÜBU

(bk. SEBK-i HİNDİ).

HINZ, Walther

(1906-1992)

Alman şarkiyatçısı.

19 Kasım 1906'da Stuttgart'ta bir tüccarın oğlu olarak dünyaya geldi. Küçük yaşta yetim kaldı ve Die Studienstiftung des Deutschen Volkes adlı vakfın verdiği burstan istifade ederek 1926'dan itibaren Leipzig, Münih ve Paris üniversitelerinde Doğu Avrupa tarihi ve Slavistik öğrenimi gördü. 1930 yılında Leipzig'te Rus Çarı Deli Petro çağındaki ilim, sanat ve kültür faaliyetlerini incelediği *Peter des Großen Anteil an der wissenschaftlichen und künstlerischen Kultur seiner Zeit* adlı teziyle doktor unvanını aldı. Bundan sonra derslerine devam ettiği Farsça profesörü Hans Heinrich Schaefer'in teşvikiyle İran'a ilgi duymaya başladı ve 1935'te *Irans Aufstieg zum Nationalstaat im fünfzehnten Jahrhundert* adlı çalışması ile doçentliğe yükseldi. 1937'de Göttingen Üniversitesi'nde Yakındoğu tarihi profesörü oldu; ertesi yıl da aynı üniversitenin Felsefe Fakültesi dekanlığına seçildi. 1942-1945 yılları arasında İstanbul'da Alman askerî ataşeliğinde görevlendirildi. Burada bulunduğu sırada İstanbul kütüphanelerindeki yazmalarla ilgilendi ve bazılarını istinsah etti. Eylül